

Ravnikar-Požencanovih, troje Malavašičevih in dvoje Ant. Žaklja, Jak. Krašne, Lov. Pintarja in Luke Jerana. Dr. Fr. Kidrič je napisal štiri „Paberke o Vrazu“ (191–231), in sicer izpopolnjuje prvi, „Vraz prvič v Ljubljani“, Prijateljev uvodni članek, v drugem nam slika Vraza kot malo srečnega jurista v Gradcu; študijski neuspehi so pospešili njegov odhod v Zagreb. Za zgodovino slovenske narodne pesmi pomemben je oddelek o Vrazu in Grünu (prim. tudi „Herzog kot srednik med Vrazom in Grünom“ na str. 320); v četrtem je očrtal razmerje med Vrazom in Korytkom. Velike važnosti je Kidričeva „Bibliografija Vrazovih spisov in korespondence“, ki obsega kronološki seznam Vrazovih tiskov in alfabetški seznam tiskane Vrazove korespondence. Drugi del bibliografije izide v eni prihodnjih števil „Časopisa“ in nam prinese literaturo o Vrazu, ki naj pokaže, „kako je raslo in se v raznih prilikah izražalo zanimanje za Vraza, in kake ideje so se porajale v tej zvezi“ (322). Kdor je imel kdaj opravka s podobnim zamudnim in nevhvaležnim delom, ta bo vedel ceniti trud g. nabiratelja. Absolutna popolnost je v takih slučajih seveda izključena. Po mojih zapiskih nosi pismo M. Kastelca Vrazu (372) datum: 5. III. 1837 ter ni „neprijazna sadržaja“, kakor pravi Marković. L. Jeran je pisal Vrazu tudi 5. II. 1845, ohranjenih je torej devetero Jeranovih pisem. Izmed Razlagovih pisem se nahajajo v ostalini sledeča: 24. X. (?). 1846, 4. III. 1847, 24. I. 1849 in 12. III. 1849. Konec pri D. Trstenjakovi korespondenci (381) bi se moral najbrž glasiti: Izmed ostalih pisem je eno nedatirano, drugo z dne 14. (?19). XI. 1841, potem 22. V. 1850 in 14. IX. 1850. — Sploh pa je nujno potrebno, da izda zagrebška akademija v „Gradji“ vsa Vrazova korespondenco. — D. Beranič je pregledal „Vrazove zapise narodnih melodij“ (233–270) ter prišel do zaključka, da Vrazovi zapisi niso vzorni in tudi ne popolnoma zanesljivi, smatrati jih moramo za koncepte, „Vraz je bil izredno muzikaličen, toda njegova glasbena izobrazba je bila nedostatna“ (269). — Dr. M. Murko je objavil in komentiral „Vrazove za tisk pripravljene slovenske pesmi“ (271–286). Razlago „oglasa“ (274) je popravil dr. Kidrič na str. 323. Ti Vrazovi slovenski prvenci, namenjeni za „Kranjsko Čbelico“, so „v marsičem zanimivi in vsaj njegova slovenska pesniška ostalina zasluži, da se enkrat kot celota preišče in tudi izda“ (286). Iz spominske knjige, ki jo hrani župnišče v Solčavi, je prof. Murko objavil izvirne in A. Mickiewicza verze, katere je Vraz v njo zabeležil l. 1837., ko je obiskal Ojstrico („Ostravico“). — Dr. K. Štrekelj je napisal par „Drobnosti o Vrazovem delovanju“ (307–318), da je namreč začel Vraz zapisovati narodne pesmi že l. 1832., in da je nabral nad 300 melodij. Objavljena odlomka slovenskih pesniških poskusov Vrazovih sta brez cene, enako tudi „Razstanak“, do zdaj nepoznana hrvaška pesem Vrazova. Natisek Bratuličevih istrskih narodnih pesmi v Kolu III. nam kaže, da je Vraz ravnal s hrvaškim narodnim gradivom precej samovoljno. Kot zadnjo drobnost je Štrekelj ponatisnil nemški koncept Vrazovega zagovora gajice. — Vrazov zbornik dela čast Zgodovinskemu društvu in našemu znanstvu sploh.

Š—r.

Razni zapiski.

† Igo Kaš. V Badnu na Nižjem Avstrijskem je v začetku januarja t. l. umrl Igo Kaš, učitelj v privatnem učnem zavodu. Doma je bil iz Vojnika na Štajerskem, kot častnik je par let služboval na slovanskem jugu in od tu je najraje zajemal

snovi za svoje spise. Kot c. kr. stotnik v Badnu je rad zahajal na Dunaj in v „Slovenskem klubu“ čital svoje razprave. V Kresu je objavil črtico „Osveto“ (1882) in svoje „Popotne spomine“ iz Hercegovine (1883). V Slovanu je priobčil (l. 1887) „Ostaline nekdanj slovenskih naselbin okoli Dunaja“ in etnografsko črtico o naselbini „Arbanasi“ pri Zadru. V Ljubljanskem Zvonu (1890) je opisal izlet na Bosanko pri Dubrovniku, v „Črticah iz južne Dalmacije“ (1891) nas [popelje v Ercegnovi in doljenje Krivošije. Kot spretnega beletrista se je pokazal v svojih osmih „Dalmatinskih povestih“ (Lj. Zvon 1891 in 1892), ki so vzbudile pri slovenskem občinstvu zaradi živahnega pripovedovanja in krasnega sloga mnogo zanimanja. V ilustrovanem narodnem koledarju za l. 1894. čitamo njegove romantične „Spomine iz jugovzhodne Bosne“ na burno leto 1878. V sledečem letniku (1895) je po Kačiču in drugih pesniško orisal „Skenderbega (Juro Kastrioti)*, junaškega borilca za vero in svobodo Arbanasov proti Turkom. Pisal je tudi feljtone v praško Politiko in Reformo ter prevajal slovenske pesnike v nemščino. Kaš je bil nadarjen in naobražen pisatelj, zato je obžalovati, da se je tako zgodaj poslovil od slovenske beletristike.

Dr. J. Š.

† Prof. Jos. Apih. Dne 19. januaia t. l. je umrl v Celovcu odlični Zvonov sotrudnik, zgodovinar Jos. Apih, star 57 let. Ker mu postavi večša prijateljska roka dostojen literarni spomenik, naj sledi na tem mestu le bibliografski pregled važnejših njegovih del. Doba njegovega službovanja na deželni višji realki v Novem Jičinu je bila izredno plodonosna. Ob tisočletnici Metodove smrti je opisal „Velegrad“ (Lj. Zvon 1885), sedanje svetišče in usodo starega mesta. V Zvonu je objavil znamenito študijo „Plemstvo in narodni razvoj“ (1887), K zgodovini „Popotnika“ (1888), spomin na l. 1848.; podal je statistiko članov „Matiice Slovenske“ (1889) in „Statistično črtico dijaštva avstrijskih visokih šol“ (1890) ter je ocenil knjigo M. Černega o slovanskem shodu v Pragi 1848 (1889). Za Zvonov XII. letnik je pripravil „Črtice iz slovenske zgodovine XVIII. veka“, za katere je nabral gradivo v arhivu naučnega ministrstva na Dunaju; toda razprava je izšla zaradi svoje obsežnosti v Letopisu Matice Slovenske (1894 in 1895) pod naslovom: „Ustanovitev narodne šole na Slovenskem“. Razen te zgodovinske študije je prinesel matični Letopis temeljito biografijo o Žigi Herbersteinu (1885), etnografsko razpravo o židovstvu (1886), za domačo zgodovino važen prispevek: „Deželni stanovi kranjski od 1818—1847“ (1892). — Najbolj znano in znamenito Apihovo delo pa je knjiga „Slovenci in 1848. leto“, bogata zakladnica za vsakega izobraženega Slovenca, ki se hoče poučiti o našem političnem življenju. Pisatelj je napravil za nemško občinstvo iz te knjige posnetek („Die Slovenen und das Jahr 1848“) in ga objavil v „Österreichisches Jahrbuch“ (1890—1896). Za cesarjevo vladarsko petdesetletnico je napisal obširno spomenico „Naš cesar“, katero je Mohorjeva družba v lični opremi dala svojim udom. — Apih je bil v začetku tudi sotrudnik „Izvestij muzejskega društva“. Iz arhiva naučnega ministrstva je pobral par drobtin: „K zgodovini novo-meški v 18. veku“ (1892) kot dopolnilo Vrhovčevi knjigi. Enako zanimivi so njegovi doneski „K obrtni politiki 18. veka“ (1894). Za „Realno knjižnico“ Slovenske Šolske Matice je sestavil „Zgodovinsko učno snov za ljudske šole“ (snopič I—IV). — In tako je vestno in pošteno oral ledino na našem znanstvenem polju, dokler ni omagal in se utrujen podal k počitku na tisto nepovratno, skrivnostno pot, ki sta jo nastopila pred njim stanovska mu tovariša, Vrhovec in Rutar. Blag mu spomin!

Rad, nobeden teh 3. Logično 60-til let! Dr. J. Š.